

GJØRTLERENS ARBEID I KIRKEROMMET

GJØRTLER TOTTO

Lysekroner fra Oddernes kirke

Jeg har hatt en annen krone fra Oddernes på verkstedet, men denne kunne kanskje også trenge en liten justering!

GJØRTLER TOTTO

**DRIVER GJØRTLERVERKSTED
I MANDAL**

**HAR BAKGRUNN I
GULLSMEDUTDANNELSE**

HAR STØPT MESSING I 40 ÅR

Goddag jeg heter Totto og jeg er gjørtler!

Jeg har drevet med gjørtlerarbeid i 40 år

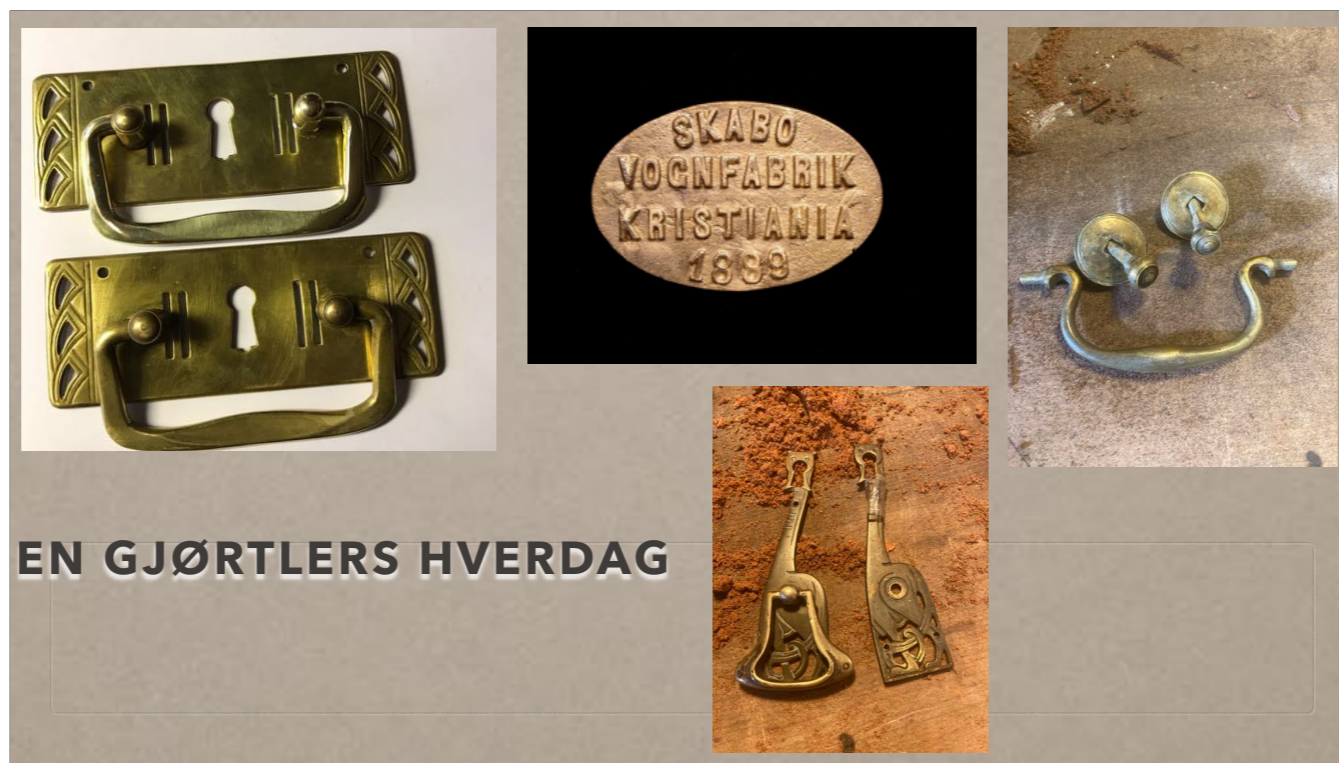
Etter at gjørtlerfaget kom inn igjen i opplæringsplanen har 4-5 stk tatt fagbrev men så vidt jeg vet er jeg er den eneste som driver gjørtlerverksted i norge i dag!

I tillegg til oppdrag for møbelrestaurerere, låsefirmaer og private har jeg hatt oppdrag for

5 kirker - 7 båter i fartøyvernet - 8 museumsjernbaner - veteranbiler - Oslo Rådhus - Stortingsbygningen - Baroniet Rosendal - Slottet

Jeg har på grunn av varierende oppdragsmengde for det meste hatt en deltidsjobb ved siden av.

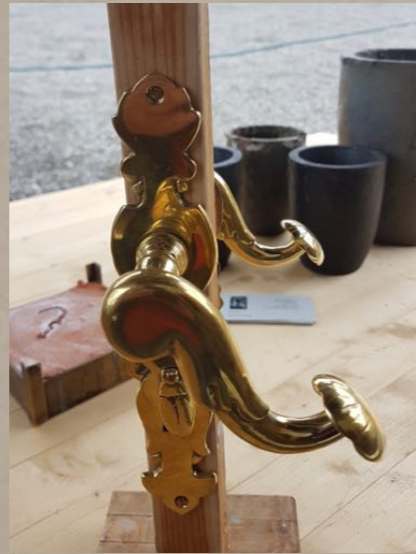
Men det fører jo til at arbeidsuka blir oppstykket og når det komme et stort oppdrag kan det ta litt for lang tid.

EN GJØRTLERS HVERDAG

De fleste oppdrag er små beslag og restaureringsdeler.

Det skal veldig mange slike småjobber til for å bli en heltidsstilling.

**DØRVRIDER FRA
LILLEHAMMER**

SKIBSLÅSER

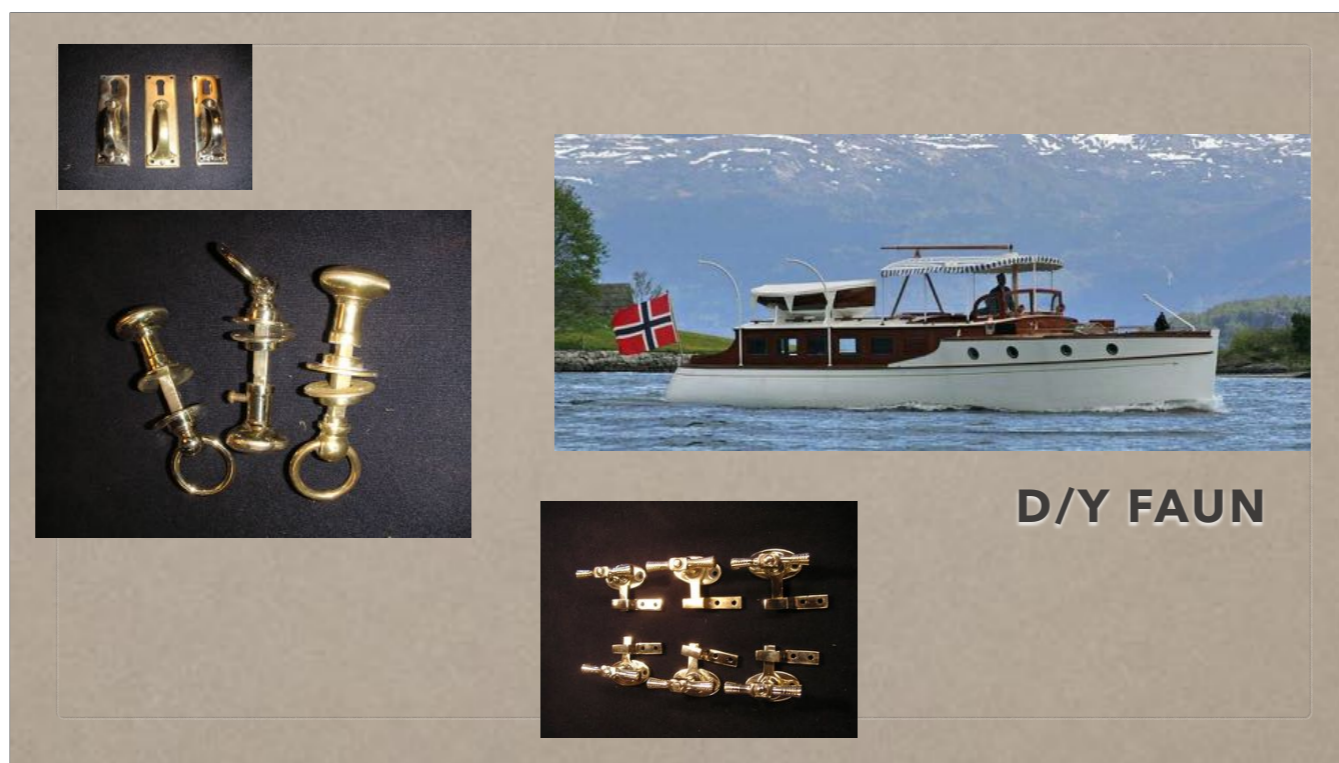

Men noen større oppdrag er det jo også innimellom!

Kopi av dørvrider fra gjørtler på lillehammer

Vrakstøp av samme modell fant jeg i gjørtlerverkstedet på Maihaugen

Låsekasser kopiert til Framnæs 3 passagerferge fra 1893

D/Y FAUN

Christian Michelsens lystyacht bygget opprinnelig for Christian Michelsens sønn i 1916
Totalrestaurert ved Hardanger Fartøyvernsenter i 12 år og var ferdig i 2005

**LYSEKRONE FRA
ODDERNES KIRKE
NEVNT I INVENTARLISTE
FRA 1774**

«hengende i Choret af 8 Arme, hvoraf 1 par
ere brankede».

Lå på kirkegulvet en morgen!

Seks armer var brukket, tallerkner var skjeve og knekt og lyspiper og spir var ødelagt i festene
Det er når man har bruk for bildene oppdager man hva som egentlig ble med!

SORTERING AV DELER

Sortering av deler og vurdering av reparasjonsalternativ

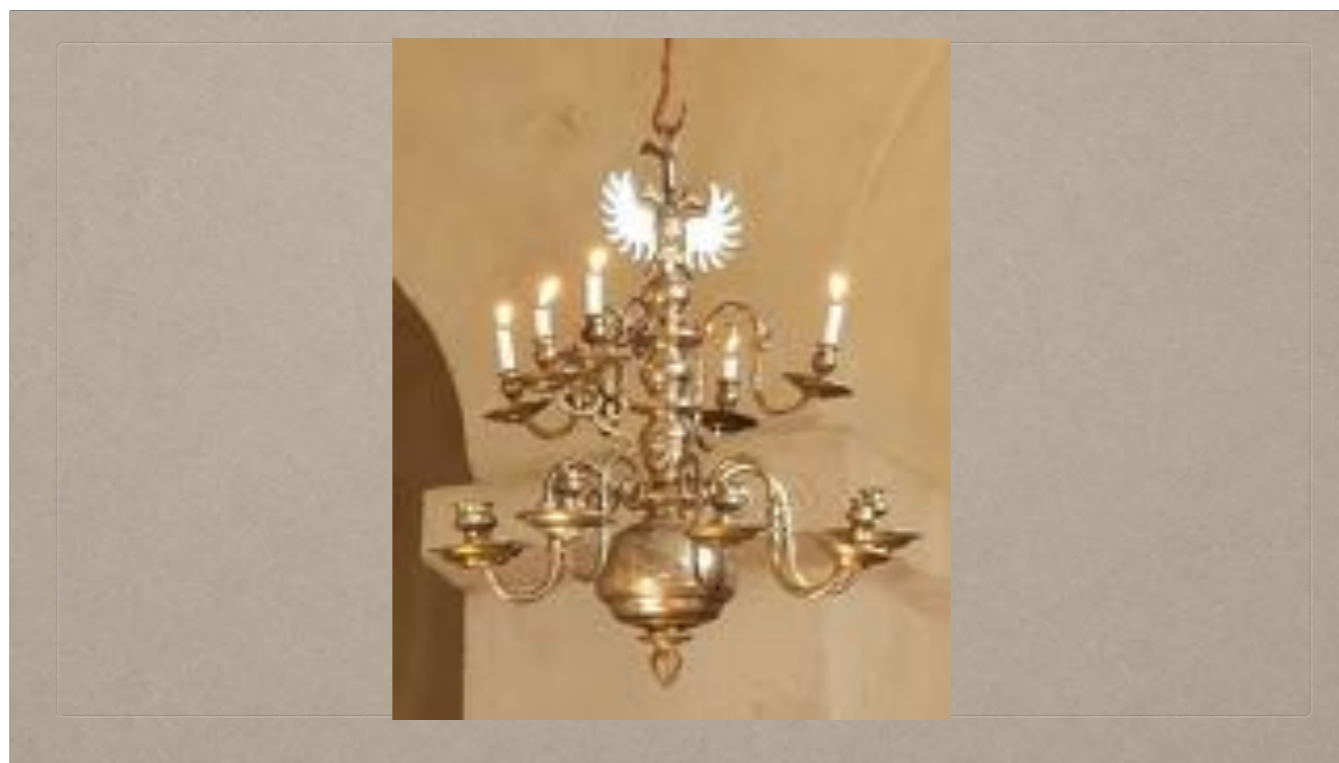

Brukket arm ligger klar for Søvlodding

Riktignok litt skakkere enn før, kanskje, men ellers helt intakt og klar for igjen å lyse over alter-ringen i kirken.

Fra en fin artikkel i menighetsbladet for Oddernes menighet 2017

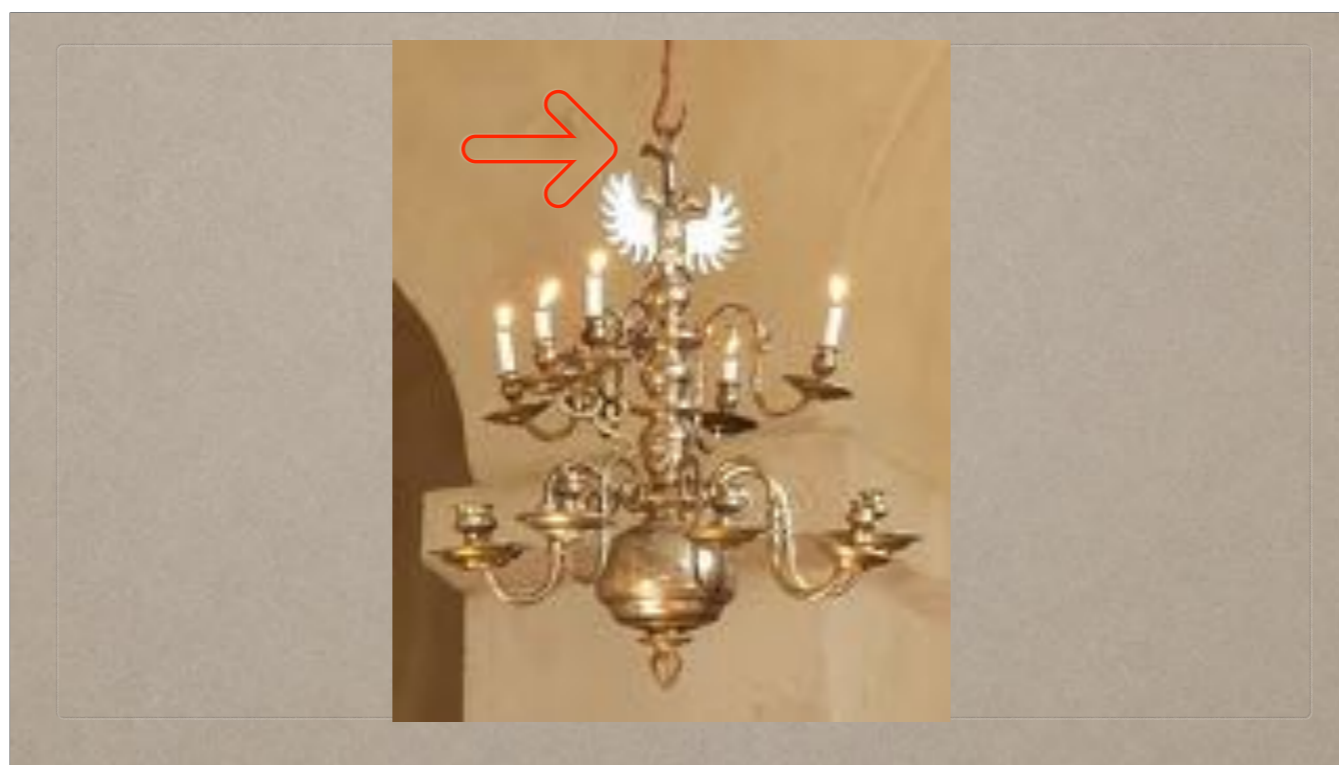

Så for tre uker siden kom det en henvendelse fra kirkevergen i Kviteseid

Sølvsmeden som hadde gjort noen reparasjoner tidligere sa at:

«Nå må du få en gjørtler til å se på den»

Raskt til neste

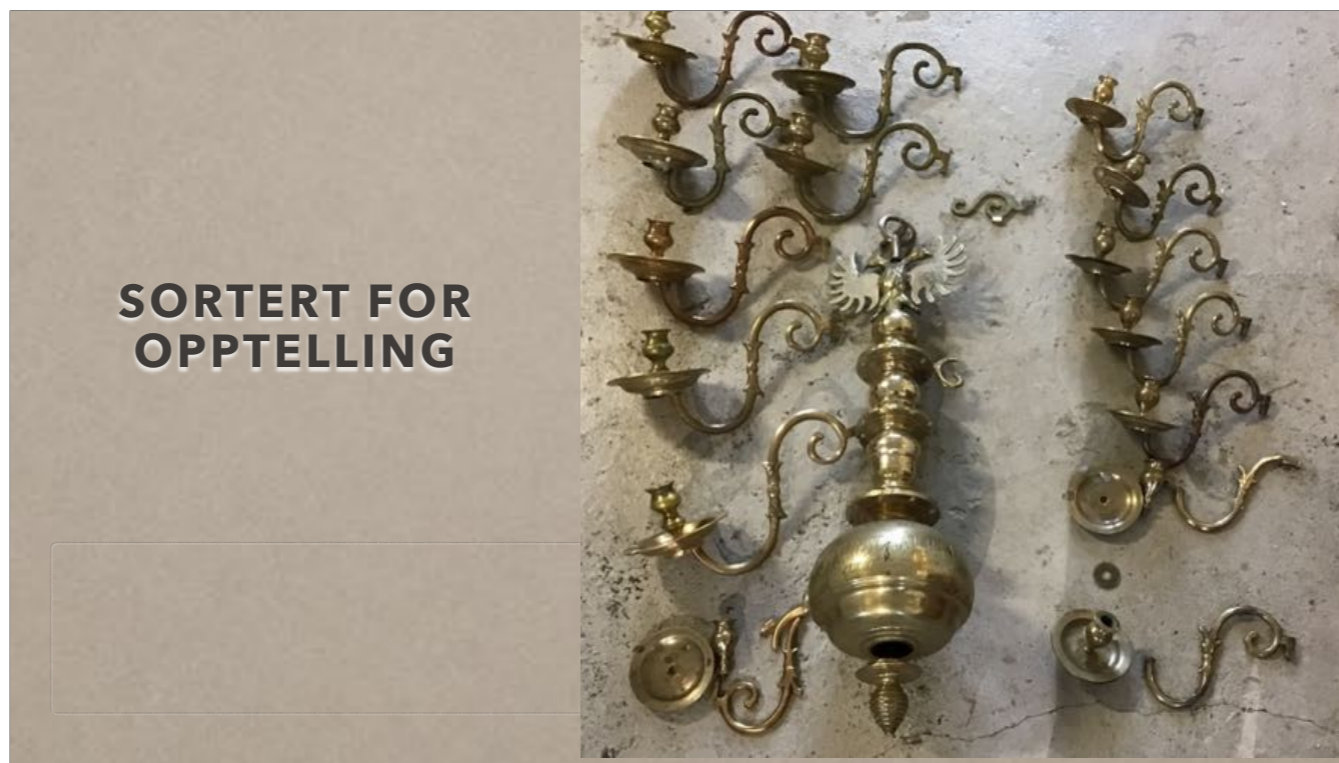
Se låseplaten som er det eneste som holder lysekrona oppe! Kanskje det var noe slikt som hendte med lysekronen i Oddernes kirke?

**LYSEKRONE FRA
KVITSEID
GAMLE KIRKE**

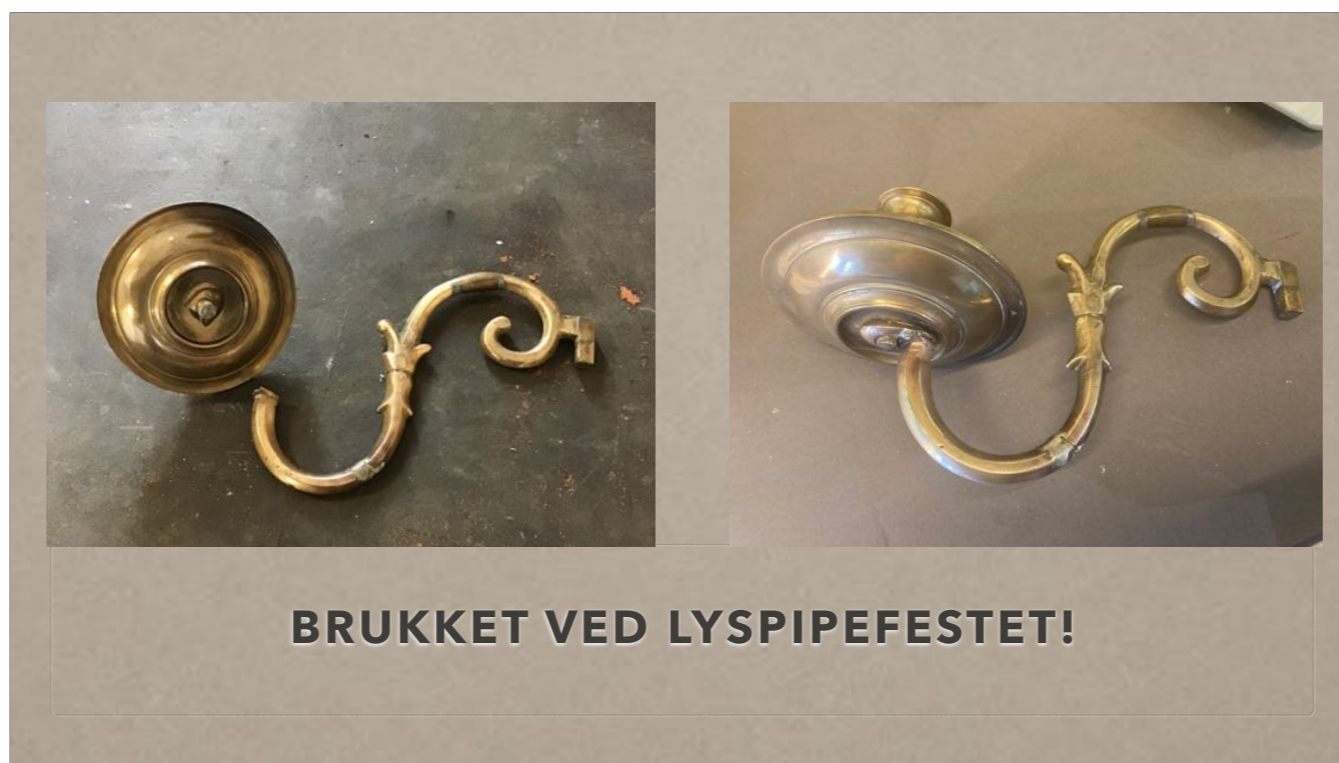

Kirkevergen i Kviteseid var en tur forbi Mandal og kom innom verkstedet.

**SORTERT FOR
OPPTELLING**

Det manglet en arm og seks pyntedeler men de ble funnet i en skuff i kirken og ettersendt!
Den manglene armen var naturligvis brukket, og hadde nok ligget i skuffen en stund!
Flere av pyntedelen satt dårlig i festet så de hadde nok blitt lagt vekk så de ikke skulle falle ned.

To tidligere reparasjoner og hylse rundt opphengskroken

TO BRUDD REPARERT MED TINN OG HYLSE

Ny reparasjon med tinn og hylse

Når det har vært reparert med tinnloddning er det en omstendelig jobb og rense vekk alt tinnnet for å kunne sølvlodde

Jeg søvloddet en hylse til det rene bruddet, og tinnloddet det til resten av armen

Her ble det for trangt og for krapp sving til å sette på en hylse, så jeg måtte fjerne den gamle hylsen og alt tinn for å kunne sølvlodde

**TO BRUDD REPARERT MED UKJENT
LODDEMETALL OG INNLAGT JERNPINNE**

Har vært loddet to ganger før

Ny reparasjon med søvlodd

Ikke en pen loding, men her hadde det vært brukt mye rart fra før!

Alternativ her kunne vært å støpe kopi av en del av armen og skjøtet inn!

SPREKK I SKÅLA REPARERT MED TINN

Det hadde vært mye jobb og rense vekk alt gammelt tinn
Her måtte jeg bare rette den opp og gjøre en bedre tinnlodding

LYSPIPE MED BRUKKET SKRUE REPARERT

Skruen i lyspipe var brukket og for kort til å skru fast. Her var alt limt sammen.

Jeg støpte kopi av en annen pipe og søvloddet på skruen

Seks piper hadde nye skruer av forskjellige størrelser

Jeg har mye rart på verkstedet, men ikke gjengesnitt til den stigningen!

Her måtte jeg støpe en speilvendt kopi fordi den skulle sitte på andre siden av lysekronen!

Ikke helt rett, men den har jo en 300 års historie og den skal man ikke forsøke å skjule!

Reparasjoner som ikke har holdt har blitt forbedret!

Gamle reparasjoner som har holdt har fått være i fred!

Nye reparasjoner har blitt tilpasset etter hva som er utført tidligere.

Nå er den helt intakt og klar for igjen å lyse opp kirken.

Noen ganger kan ting gå raskt selv hos meg! Jeg fikk levert lysekrona søndag 16 oktober, og i går skulle den lyse opp kirken under lysmesse! Hvis de klarte å sette den sammen da!

Gjørtler Totto

26/10/2022

Torstein Eide
Keiser Nikolausgate 8-12
4515 MANDAL
Tlf 901 65 604
totto@mac.com

Vurdering Lysekrone

Kviteseid kirke

Reparasjonskost ca:

4 sept 1717 Gravert på lampen

Fire armer er brukket

En arm er veldig bøyet

Tre armer er støpt i rødere metall

En pyntedel mangler

Alle originalarmene har messinghylser
tinnloddet rundt festekrok (Total gjennomgang
for å reparere opphengskroker og justere armer
engang?)

Mange av armene har byttet skruer i
lysholderene

Syv armer har gamle reparasjoner (Noen har
flere på en arm)

Vurdering sendt til Kirkevergen for søknad om støtte fra riksantikvaren!

Fordi det passet så godt som forberedelse til dette foredraget tok jeg sjansen på å reparere lysekrona før vi viste om riksantikvaren ville gi støtte!

Kirkevergen sa at noe reparasjon ville de uansett ha gjort!

STØTTE FRA RIKSANTIKVAREN

Kirkevergen har søkt om støtte fra riksantikvaren etter post 73 Kunst og inventar i kirker

ra.no / Jeg trenger veiledning / Post 73 Kunst og inventar i kirker

Post 73 Kunst og inventar i kirker

Her finner du utfyllende informasjon om tilskuddsordningen til konservering av kunst og inventar i kirker.

Her finner du reglene knyttet til denne tilskuddsordningen:

[Forskrift om tilskudd til stavkirker, bygg og anlegg fra middelalderen, konservering og brannsikring](#)

Dette er vel en post som en slik lysekrone burde komme inn under!

4 Hva kan det gis tilskudd til?

Det kan gis tilskudd til konservering og restaurering av maleri, altertavler/alterskap, minnetavler/epitafier, prekestoler, døpefonter, skulpturer, tekstiler, kirkesølv og annet inventar i kirken. Forprosjekt til reparasjon av glassmalerier vil også kunne vurderes.

Kirkesølv og annet inventar i kirken

5 Krav til utføring

Det skal kun gis tilskudd til prosjekter der fagutdannede konservatorer har fått oppdraget (medlem av nordisk konservatorforbund avd. Norge og med kreditering nkf-n). Riksantikvaren skal foreta denne vurderingen på grunnlag av dokumentasjon som følger med søknaden.

Men kun til oppdrag gitt til medlemmer av Nordisk konservatorforbund avdeling Norge!

Jeg har jo ikke konservatorgodkjenning..... Jeg har bare jobbet med med gjørtlerarbeid i 40 år!

Hva kan jeg som gjørtler utføre på en 300 år gammel lysekrone!

Jeg ville være på sikre siden før jeg begynte på reparasjonen så jeg tok kontakt med metallkonservator ved folkemuseet

Du får sende en rapport til oppdragsgiveren om hva som bør gjøres så får de bestemme!

Slik jeg skjønnte det var konklusjonen at det var opp til eieren / kirken og bestemme hva som skulle gjøres og hvem som skulle gjøre det!

En sølvsmed? En gjørtler?
eller kanskje han kjenner en rørlegger som er flink til å lodde?

«Det er jo fint om du skriver en rapport etterpå og beskriver
hva som er gjort!»

Når man søker etter konservator på Nordisk konservatorforbund avdeling Norges nettside finner man tre personer i gruppen «Glass/ keramikk/ metall» av de er det en
som jobber med metall,
men hun tar ikke oppdrag!
Så nå er jeg jo veldig spent på hva kriterier som velges i nye støtteordninger!

